

Handläggare
Pia Modin
Telefon: 08 508 29447**Till**
Kommunstyrelsen

Överföring av samordningsansvaret för nationella minoriteter till kommunstyrelsen

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Det kommunövergripande samordningsansvaret för frågor om nationella minoriteter överförs från arbetsmarknadsnämnden till kommunstyrelsen i enlighet med tjänsteutlåtandet.
2. Finansiering sker i enlighet med vad som anförs i tjänsteutlåtandet och budgetjusteras i tertialrapport 2.
3. Statsbidrag överförs från arbetsmarknadsnämnden till kommunstyrelsen i enlighet med vad som anförs i tjänsteutlåtandet.
4. Arbetsmarknadsnämndens och kommunstyrelsens reglementen konsekvensändras i enlighet med vad som anförs i tjänsteutlåtandet
5. Beslutet överlämnas till Länsstyrelsen i Stockholm för hantering av statsbidrag m.m.

Lars Rådch
StadsdirektörAnnika Hjelm
Direktör

Sammanfattning

Den 1 januari 2010 trädde lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Sveriges nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Stockholm blev samtidigt förvaltningsområde för finska språket, vilket innebär särskilda rättigheter för den sverigefinska minoritetsgruppen.

Sedan 2012 ligger det samordnande ansvaret för nationella minoriteter på arbetsmarknadsnämnden. I budget 2015 fick kommunstyrelsen i uppdrag att se över var det kommunövergripande samordningsansvaret för frågor om nationella minoriteter ska organiseras. Stadsledningskontoret har utrett frågan och därvid haft samrådsmöten med arbetsmarknadsförvaltningen och var och en av de fem nationella minoritetsgrupperna.

Stadsledningskontoret anser att nationella minoriteters rättigheter i högsta grad är en fråga om mänskliga rättigheter, som inom staden bör behandlas gemensamt med andra rättighets- och demokrati frågor. Stadsledningskontoret föreslår därför att det strategiska och samordnande ansvaret för de nationella minoriteterna överförs från arbetsmarknadsnämnden till kommunstyrelsen med placering på stadsledningskontorets kansli för mänskliga rättigheter och demokratiutveckling.

Bakgrund

Kommunfullmäktige uppdrog i budget 2015 till kommunstyrelsen att se över var det kommunövergripande samordningsansvaret för frågor om nationella minoriteter ska organiseras, utifrån att frågorna rör mänskliga rättigheter i ett stadsövergripande perspektiv.

Strategi och lagstiftning för de nationella minoriteterna

Regeringen fattade i december 2009 beslut om en ny strategi för de nationella minoriteterna, "Från erkännande till egenmakt" (proposition 2008/09:158), vilken trädde i kraft den 1 januari 2010. Sveriges nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli.

Målet med den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. De minoritetspolitiska målen är svåra att nå och Europarådet hade i sin granskning av Sverige pekat på behovet av förbättringar inom en rad områden. Regeringens strategi innehåller därför åtgärder för att:

- säkerställa en bättre efterlevnad av Europarådets minoritetskonventioner
- bättre följa upp genomförandet av minoritetspolitiken
- motverka diskriminering av och utsatthet för de nationella minoriteterna
- stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande samt
- främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken.

Den 1 januari 2010 trädde lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft, vilken ersätter lagarna om rätt att använda samiska, finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar.

Stockholms stad och dess nämnder är förvaltningsmyndigheter och ska verka för att minoritetslagstiftningen följs vad gäller grundskyddet för samtliga nationella minoriteter. Stockholm är därutöver förvaltningsområde för finska språket, vilket innebär särskilda rättigheter för den sverigefinska minoritetsgruppen.

Till kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområden för finska, meänkieli respektive samiska utgår statsbidrag som föranleds av tillkommande rättigheter i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Stockholms stads åtgärdsplan för nationella minoriteter och minoritetsspråk

Kommunfullmäktige i Stockholms stad beslutade 2010 om en åtgärdsplan för att implementera lagstiftningen om nationella minoriteter och minoritetsspråk hos stadens nämnder. Planen fokuserar på de skyldigheter som staden har som del i förvaltningsområdet för finska.

Sammanfattningsvis innehåller planen följande.

- Varje nämnd ansvarar för att inom sitt verksamhetsområde vidta åtgärder och organisera sin verksamhet på ett sådant sätt att det finns beredskap och rutiner för att bemöta önskemål från enskilda att använda finska språket.

- Varje nämnd gör en kartläggning av personalens språkkunskaper i främst finska, men även samiska och meänkieli.
- Växel, kontaktcenter och andra som ska lotsa medborgarna rätt i staden bör på lämpligt sätt informeras om var sådan språkkunnig personal finns.
- Inom förskola och äldreomsorg måste bedömningar göras om det finns tillräckligt antal platser inom verksamheter med finsk inriktning.
- ”Jämför förskola” och ”Jämför vård- och omsorgsboenden” på stadens hemsida utvecklas så att det går att hitta finskspråkiga verksamheter.
- Nämnderna ska vid rekryteringar beakta behovet av personal som behärskar minoritetsspråken.
- Nämnderna ska överväga på vilket sätt samråd ska ske med de nationella minoriteterna i frågor som berör dem.

Ärendet

Arbetsmarknadsnämndens samordnande roll

Sedan 2012 ligger det samordnande ansvaret för nationella minoriteter på arbetsmarknadsnämnden, enheten för flykting- och nationella minoritetsfrågor. Nämndens huvudsakliga arbetsuppgifter består i

- att informera tjänstemän, de nationella minoriteterna och invånarna i Stockholms stad om minoritetslagen och stadens skyldigheter
- att samråda med representanter för de nationella minoriteterna för att ge dem möjlighet till inflytande i frågor som berör dem.
- att besluta om fördelning av det statsbidrag som Stockholms stad erhåller i egenskap av förvaltningsområde för finska språket
- att medverka i nätverk och arbetsgrupper om nationella minoritetsfrågor samt omvärldsbevakning.

Under 2014 har arbetsmarknadsförvaltningen genomfört fyra samråd med de två representanter som den sverigefinska samrådsgruppen utsett. Samråden med den sverigefinska gruppen har behandlat frågor om fördelning av och användande av statsbidrag och informations- och utbildningsinsatser.

Två samråd genomfördes 2014 med samiska representanter från Sameföreningen i Stockholm genomförts. Dessa samråd skedde tillsammans med kultur-, äldre- och utbildningsförvaltningen. Samråden har fokuserat på samiska barn och ungdomars rätt till sitt språk och sin kultur. En öppen förskola för samiska barn har diskuterats.

Tre samråd har genomförts med tornedalska representanter från föreningen Tornedalingar i Stockholm. Även dessa samråd skedde tillsammans med kultur-, äldre- och utbildningsförvaltningen. Frågan om äldreomsorg har varit mest aktuell och det finns en önskan om att starta ett äldreboende med meänkieli-profil

Under åren har flera möten genomförts med den romska gruppen. En romsk arbetsgrupp har bildats med demokratiskt valda representanter från de olika romska grupperna; kelderash, arli, lovara, resande och kaale. Arbetsgruppen har inventerat vilka behov som finns när det gäller arbetsmarknad, förskola/skola, äldreomsorg, sociala frågor samt ett nytt romskt center i Stockholm.

Den judiska gruppen hade inget samråd med arbetsmarknadsförvaltningen under 2014. Gruppen har uttalat att de endast vill ha samråd vid behov.

Arbetsmarknadsförvaltningen har även haft samverkansmöten med de kontaktpersoner som fackförvaltningar och stadsdelsförvaltningar utsett för att driva minoritetsfrågor.

Länsstyrelsen tilldelade för år 2015 Stockholms stad 2 640 tkr med för att täcka de merkostnader som följer av minoritetslagens bestämmelser om förvaltningskommuners skyldighet mot den sverigefinska gruppen. Varje nämnd ansvarar för att organisera sin verksamhet på ett sådant sätt att de tillgodoser de nationella minoriteternas rättigheter. Arbetsmarknadsnämnden fördelade bidraget enligt nedan.

Kulturnämnden	500 tkr
Äldrenämnden	300 tkr
Utbildningsnämnden	500 tkr
Arbetsmarknadsnämnden	340 tkr
Fem stadsdelsnämnder i samarbete med närliggande stadsdelsnämnder i kluster *	200 tkr vardera

Arbetsmarknadsnämnden tilldelades därutöver 960 tkr som periodiserats från tidigare år.

Inom nämnden arbetar tre handläggare och 0,5 enhetschef med nationella minoritetsfrågor: en handläggare med det särskilda uppdrag som staden har som finskt förvaltningsområde och två med de fyra andra minoritetsgrupperna.

Stadsledningskontorets utredning

Stadsledningskontoret har på kommunstyrelsens uppdrag utrett om det kommunövergripande samordningsansvaret för frågor om nationella minoriteter ska överföras från arbetsmarknadsnämnden till kommunstyrelsen.

Stadsledningskontoret har haft samrådsmöten med både arbetsmarknadsförvaltningen och var och en av de fem nationella minoritetsgrupperna. Det har därvid framkommit att det finns likheter när det gäller minoritetsgruppernas behov och problem, men även olikheter. Gemensamt för alla är framför allt behovet av äldreomsorg på respektive minoritetsspråk. Tillämpning av minoritetsspråk i förskola och skola är också ett viktigt område. Eftersom Stockholms stad ingår i det finska förvaltningsområdet har sverigefinnarna särskilda samråd om operativa frågor med utbildnings-, äldre-, kulturnämnden samt stadsdelsnämnderna.

Sverigefinnarna är den grupp som mest intresserad av att ansvaret för frågor som rör den sverigefinska minoriteten förs över till stadsledningskontoret och att tjänstemän med beslutsmandat medverkar i samråden, åtminstone vid några tillfällen per år. Frågor som handlar om äldreomsorg och barnomsorg är mycket viktiga. Sverigefinnarna har även synpunkter på fördelningen av statsbidraget.

För den romska gruppen är arbetslösheten bland romer det största problemet. De anser därför att förankringen på arbetsmarknadsnämnden är relevant och de har stort förtroende för personalen som arbetar med de romska frågorna. Sociala frågor som förskola och skola är också viktiga frågor. Romerna är mycket

nöjda med de brobyggare som finns inom arbetsmarknadsförvaltningen och vill gärna se sådana inom fler förvaltningar i staden. De framhåller att arbetet med romska frågor måste pågå både på en strategisk och operativ nivå samtidigt.

Representanten för tornedalingar framhåller önskemål om en möteslokal och om insatser för att främja den tornedalska kulturen. Den stora gruppen tornedalingar flyttade till Stockholm på 1950- och 60-talen på grund av arbetsbrist i Tornedalen. De börjar nu bli äldre och det finns ett ökande behov av äldreomsorg på meänkieli. Den naturliga språkledjan har brutits för de tornedalingarna som flyttat till Stockholm och de har inte verkat för att barnen ska få lära sig meänkieli. En önskan om revitalisering av språket finns nu.

Representanten från Sameföreningen i Stockholm tycker sig märka ett ökat politiskt intresse för minoritetsfrågor sedan valet 2014. Viktiga frågor för den samiska minoritetsgruppen är ratificering av FNs konvention ILO 169 samt språkfrågorna generellt. De är också intresserade av slöjd, konserter och andra kulturevenemang samt ett samiskt hus/en mötesplats. Önskemål finns om att samråden förläggs till kvällstid.

Judiska gruppen tycker också att intresset för minoritetspolitiken ökat. Det största bekymret är att hotbilden mot judar har ökat på senaste tiden och det har blivit nödvändigt att på olika sätt stärka säkerheten. Detta gäller t.ex. Judiska hemmet, som är ett äldreboende (85% av de boende är överlevare från Förintelsen). Ett nytt kulturhus är under uppbyggnad. Det beräknas öppna 2015/2016 och är öppet för alla.

Samtliga nationella minoriteter samt arbetsmarknadsförvaltningen anser att en organisering av det strategiska och samordnande ansvaret under kommunstyrelsen skulle stärka minoritetsfrågorna. Kopplingen till arbetsmarknadsförvaltningen anses inte relevant, annat än för den romska gruppen. De är positiva till att samrådet sker på en hög tjänstemannanivå inom staden och föreslår att samråd med kommunstyrelserepresentanter sker någon gång per år.

Minoritetsgrupperna anser att det ibland kan vara värdefullt med gemensamma samråd i vissa frågor som berör alla, t.ex. äldreomsorg på minoritetsspråk.

Minoritetsgrupperna framför önskemål om sammanträdesarvode för deltagande i samråden.

Det ha inkommit skrivelser från nationella minoritetsgrupper till kommunstyrelsen, vilka besvaras i särskild ordning.

Inkom	Ärende
20150418	Förslag om finskaromska gruppens rättigheter. Sveriges Romska Ungdoms delegation.
20141203	Ang Stockholms stads arbete med sverigefinska minoritetsfrågor. Sverigefinnarnas samrådsgrupp i Stockholm
20140402	Förslag att Stockholms stad ansöker om att bli förvaltningskommun för det samiska språket. Sametingets språknämnd.
20131105	Förslag att Stockholms stad ansöker om att bli förvaltningskommun för meänkiele Tornedalingar i Stockholm

Ärendets beredning

Ärendet är berett av stadsledningskontoret, kansliet för mänskliga rättigheter och demokratiutveckling i samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

I budget 2015 inrättades rådet för mänskliga rättigheter och kansliet för mänskliga rättigheter och demokratiutveckling, som ska bevaka hur staden tar ansvar för de internationella konventioner och deklARATIONER som Sverige undertecknat. En av de konventioner som Sverige ratificerat är Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (2000). Konventionen innehåller bestämmelser som garanterar minoriteter en rad grundläggande mänskliga rättigheter och friheter.

Nationella minoriteters rättigheter är i högsta grad en fråga om mänskliga rättigheter, som inom staden bör behandlas gemensamt med andra rättighets- och demokrati frågor inom kansliet för mänskliga rättigheter och demokratiutveckling. Kansliet har ansvar för att inom staden utveckla ett jämställt, normkritiskt, antirasistiskt och tillgängligt arbetssätt. Särskild kompetens ska finnas för frågor om barnrätt, jämställdhet, funktionsnedsättning, mänskliga rättigheter och demokrati. Detta möjliggör för kansliet att väva samman flera perspektiv och skapa en fördjupad kunskap om olika gruppers behov och problem, ett s.k. intersektionellt perspektiv. Nationella minoriteter är inte *endast* minoriteter. Samiska och romska kvinnor diskrimineras fortfarande i olika sammanhang, enligt FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor (2008).

Stadsledningskontoret föreslår att det strategiska och samordnande ansvaret för de nationella minoriteterna överförs från arbetsmarknadsnämnden till kommunstyrelsen med placering på stadsledningskontorets kansli för mänskliga rättigheter och demokratiutveckling. Huvudsakliga arbetsuppgifter:

- uppföljning av nämndernas arbete för att följa lagstiftningen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- samråda med representanter för de nationella minoriteterna
- informera tjänstemän, de nationella minoriteterna och invånarna i Stockholms stad om minoritetslagen och stadens skyldigheter
- besluta om fördelning av det statsbidrag som Stockholms stad erhåller i egenskap av förvaltningsområde för finska språket
- motverka diskriminering och utsatthet inom stadens verksamheter
- medverka i nätverk och arbetsgrupper om nationella minoritetsfrågor samt omvärldsbevakning.

Stadsledningskontoret vill särskilt understryka att antiziganism, antisemitism eller andra former av rasism aldrig kan accepteras inom staden. Negativa attityder och stereotypa föreställningar rörande romer måste bekämpas, t.ex. på bostads- och arbetsmarknaden. Den judiska befolkningen lever under en hotbild som begränsar gruppens möjligheter att utöva sin kultur öppet och utan särskilda säkerhetsarrangemang i det svenska samhället.

Stadsledningskontoret föreslår att två tjänster som handlägger strategiska frågor om nationella minoriteter inom arbetsmarknadsnämnden överförs till kommunstyrelsen. I samband med detta överförs statsbidraget med anledning av att Stockholm är förvaltningsområde för finska språket, inklusive de återstående medlen från tidigare års statsbidrag. Den ena av de två tjänster som överförs finansieras inom ramen för dessa medel. Dessutom överförs medel motsvarande kostnaderna för den andra tjänsten.

Stadsledningskontoret föreslår att kansliet för mänskliga rättigheter och demokratiutveckling får ansvar för att samråda med de nationella minoriteterna. Kansliet träffar överenskommelse med var och en av de nationella minoriteterna om formerna för och innehållet i samråden. Stadsledningskontoret föreslår vidare att de nationella minoritetsgrupperna en gång per år ges tillfälle till dialog med representanter för rådet för mänskliga rättigheter.

